

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

БОЙЧЕНКО ВІТАЛІЙ ПЕТРОВИЧ

УДК 343.59

**КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА СУСПІЛЬНОЇ
МОРАЛІ В УКРАЇНІ: АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР**

Спеціальність 12.00.08 – кримінальне право та криминологія;
кримінально-виконавче право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії
правових наук України,
заслужений діяч науки і техніки України
ТУЛЯКОВ Вячеслав Олексійович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
проректор з міжнародних зв'язків

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
МЕРКУЛОВА Валентина Олександрівна,
Одеський державний університет внутрішніх справ,
професор кафедри кримінального права
та кримінології

кандидат юридичних наук
ЛАНДІНА Анна Валентинівна,
Інститут держави і права ім. В.М. Корецького
НАН України,
старший науковий співробітник
відділу кримінального права, кримінології
та судоустрою

Захист відбудеться «___» _____ 2021 р. о ____
годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 Національного
університету «Одеська юридична академія» (65009, м. Одеса, Фонтанська
дорога, 23).

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Національного
університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса,
вул. Академічна, 2.

Автореферат розісланий «___» _____ 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

І.В. Лагутіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Обґрунтування вибору теми дослідження. Вивчення проблематики кримінально-правової охорони суспільної моралі та моральності завжди було актуальним у доктрині кримінального права та практиці правозастосування. Цього вимагає реалізація конституційних принципів побудови демократичної, правової держави.

Дослідження кримінально-правової охорони суспільної моралі як соціально та історично детермінованого явища антропогенезу є складним процесом вивчення соціальних передумов криміналізації таких злочинів, особливостей формування сучасної концепції кримінально-правової охорони та перспектив удосконалення відповідних норм. Наявність численних наукових позицій, які іноді є протилежними з приводу окремих дискусійних питань щодо регламентації кримінально-правової охорони моральності в часи культурного релятивізму вказує як на актуальність проблематики, так і на значні ускладнення у процесі кваліфікації злочинів, які посягають на відповідні об'єкти.

З точки зору теорії криміналізації це пов'язане з пануванням класичної методології позитивно-правових досліджень. З іншого боку, прогрес знань в області сформованих наукових дисциплін, з їх історією розвитку, теоретико-методологічним забезпеченням, визначенням предметно-об'єктивної області, класифікаційними характеристиками, перспективними цілями і завданнями багато в чому залежить від шляхів трансформації цих знань під впливом нових концепцій, теорій, навчань і напрямів.

У поворотні моменти в історії будь-якої наукової дисципліни відбувається цілком природне переосмислення попередніх етапів її розвитку: актуалізуються приховані напрями, переглядаються традиційні погляди, включаються авангардні ідеї, залучаються дані з інших суміжних наук або робляться спроби створити інтеграційні системи пізнання з використанням нових методів тощо. Все це дуже характерно і для сучасного стану вітчизняної юридичної науки, коли більш-менш укорінені традиційні уявлення, підтримувані природною інерцією наукового мислення, стикаються з новими поглядами, новою інтерпретацією накопиченого фактичного матеріалу.

Відомо, що відносна неефективність кримінально-правової науки сьогодення пов'язана також і з вадами методологічного інструментарію позитивного права.

Традиційна проблематика юридичної антропології розглядається в аспекті вивчення антропології сучасного позитивного права, а також людини в системі національного права. У цьому сенсі велике значення мають роботи відомих філософів-антропологів та правознавців К. А. Абульханова-Славської, А. П. Альгіна, Б. Г. Ананьєва, Н. М. Амосова, С. С. Батеніна, Л. П. Буєвої, В. В. Завальнюка, А. В. Грібакіна, С. А. Гудимова, М. С. Кагана, Л. Н. Когана,

А.А. Козловського, К.Н. Любутіна, Ю.М. Оборотова, В.Т. Пуляєва, П.М. Рабіновича, В.В. Шаронова, Б.В. Маркова, Т.В. Холостова та ін.

Загальна проблематика кримінально-правової охорони громадського порядку та моральності досліджувалася в працях таких учених, як: Ю.В. Александров, П.П. Андрушко, В.О. Владіміров, П.І. Гришаєв, П.Ф. Грішанін, І.М. Даньшин, В.Т. Дзюба, С.Ф. Денисов, О.С. Капінус, О.В. Козаченко, В.С. Комісаров, О.І. Коробєєв, О.В. Куделіч, В.В. Кузнецов, Л.С. Кучанська, В.М. Куц, А.В. Ландіна, І.П. Лановенко, В.А. Ломако, В.І. Меркулова, Г.І. Піщенко, Ю.Є. Пудовочкін, С.П. Репецький, Є.Л. Стрельцов, М.І. Трофимов, А.П. Тузов, В.О. Туляков, В.І. Тютюгін, А.Є. Шалагін, С.С. Яценко та ін.

Існує значна кількість досліджень, виконаних у контексті кримінально-процесуальної та оперативно-розшукової протидії кримінальним правопорушенням у сфері суспільної моралі, серед яких на особливу увагу заслуговує монографічне дослідження О.М. Ємця «Захист суспільної моралі від злочинних посягань» (Київ, 2019)¹.

Проте самостійного комплексного дослідження кримінально-правової охорони суспільної моралі в аспекті антропологічного підходу до сучасних кримінально-правових норм у вітчизняній юридичній доктрині не було підготовлено. Незважаючи на значну кількість наукових розвідок у цьому напрямі, як і раніше, багато аспектів досліджуваної проблеми породжують дискусії й розв'язуються суперечливо.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконане відповідно до плану наукової роботи кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія» на 2011–2015 рр. «Механізм кримінально-правового впливу в умовах сталого розвитку» як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» на тему «Теоретичні і практичні проблеми забезпечення сталого розвитку Української державності та права» (державний реєстраційний номер 0110U000671) на 2011–2015 рр. та плану наукової роботи кафедри кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія» «Стан, тенденції та перспективи розвитку кримінального права у ХХІ столітті» як складової плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Стратегія інтеграційного розвитку України: правовий та культурний вимір» (державний реєстраційний номер 0116Ш 01842) на 2016–2020 рр. Дисертаційне дослідження виконане також відповідно до плану фундаментального наукового дослідження «Теорія кримінальної законотворчості: концептуальні основи» (державний реєстраційний номер 0115U002494), яке здійснювалося у 2015–2017 роках, та плану

¹ Ємець.О.М. Захист суспільної моралі від злочинних посягань. Київ, 2019. 560 с.

фундаментального наукового дослідження «Євроінтеграційна кримінально-правова політика України» (державний реєстраційний номер: 0118U003677) на 2018–2019 роки.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є обґрунтування специфіки використання антропологічного методу при вивченні злочинів проти моральності, в процесах криміналізації та декриміналізації діянь.

Для досягнення зазначеної мети в дисертації вирішувалися такі завдання: здійснити теоретико-методологічний аналіз наукових досліджень стану використання сучасного антропологічного підходу до кримінально-правових явищ;

розробити методологію антропологічного дослідження кримінальних правопорушень;

визначити методологічні засади дослідження антропологічних алгоритмів і технологій формалізації кримінального права;

ідентифікувати природу кримінальних правопорушень проти суспільної моралі та моральності, в яких суспільна мораль є основним безпосереднім або додатковим безпосереднім об'єктом посягання;

визначити особливості антропологічних характеристик генези криміналізації діянь проти суспільної моралі та моральності і напрямки її охорони;

охарактеризувати злочин та покарання, кримінальні правопорушення проти суспільної моралі як особливу сферу використання антропологічної методології права;

розкрити зміст, природу і призначення сучасної кримінально-правової політики в аспекті антропологічного розуміння та моделювання правопорушень проти суспільної моралі;

окреслити основні перспективи вдосконалення кримінального законодавства у сфері, що вивчається.

Об'єктом дослідження є правовідносини у сфері кримінально-правового захисту моральності з точки зору їх реалізації на різних рівнях кримінально-правового регулювання.

Предметом дослідження є злочини проти моральності в антропологічному вимірі.

Методи дослідження для досягнення поставленої мети і вирішення завдань дисертаційного дослідження були обрані з урахуванням особливостей його об'єкта і предмету. У дисертації були використані наступні методи: 1) догматичний (формально-юридичний) метод (ґрунтується на використанні правил формальної логіки для пізнання права) використовувався при аналізі юридичних конструкцій складів злочинів, передбачених ст.ст. 297–304 КК України, а також при аналізі зазначених норм і визначенні змісту

юридичних термінів, що вживаються в цих нормах; 2) метод системного аналізу використовувався для характеристики елементів і ознак складів злочинів, передбачених ст.ст. 297–304 КК України; 3) метод порівняльного правознавства застосовувався при дослідженні законодавчої регламентації питань кримінальної відповідальності за злочини проти моральності в кримінальному законодавстві держав різних правових родин; 4) метод опитування використовувався при проведенні інтерв'ю серед фахівців у галузі права; 5) соціологічний метод допоміг при розробленні анкети та при опрацюванні статистичних даних, які були отримані внаслідок опитування за цією анкетой; 6) юридико-антропологічний метод застосовувано в усій роботі з метою виявлення особистісних факторів криміналізації та правореалізації стосовно злочинів проти моральності.

Емпіричну базу дослідження складають результати анкетування 100 респондентів (суддів, адвокатів, юристів).

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження стали: положення про характеристики та особливості реалізації антропологічного методу, розроблені в межах теорії юриспруденції, філософії права, кримінального права та кримінології (С. І. Максимов, Ю. М. Оборотов, В. О. Туляков, В. М. Дрьомін), уявлення про почуття законності як базову правову емоцію (М. Ф. Орзіх); як моральне почуття та регулятор соціальних стосунків (В. В. Кузнецов, А. В. Савченко); концепції про природу і сутність антропологічних теорій та ідей (Ч. Ломброзо, Є. Феррі, О. І. Харитоновна); зміст категорії «мораль особистості» (О. М. Леонтьєв, В. М. Мясіщев, С. Л. Рубінштейн) тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у вітчизняній науці кримінального права спеціальним комплексним дослідженням антропологічних основ кримінально-правової політики забезпечення безпеки суспільної моралі в сучасній юридичній доктрині та кримінальному законодавстві України..

На підставі проведеного дослідження обґрунтовано положення і висновки, які є новими для науки кримінального права або наділені істотними ознаками наукової новизни:

вперше:

встановлено, що антропологічний підхід щодо охорони суспільної моралі у кримінальному праві реалізується у специфічній методології юридичної діяльності (правотворчості, тлумаченні права, застосуванні права у сфері кримінально-правових відносин) стосовно людиноцентристського убезпечення безпеки особи, суспільства, держави специфічними методами кримінально-правового впливу;

визначено мету антропологічного аналізу злочинів проти суспільної моралі як з'ясування ступеня дотримання умов сталого розвитку людини і суспільства за допомогою методів кримінально-правового впливу.

Антропологічний аналіз кримінально-правової норми повинен у процесі вивчення генези та стану норми виявити її відповідність ідеології кримінального закону, адекватність правової форми та ефективність обмежень. З одного боку, суспільна мораль та моральність повинні бути відображені у приписах кримінального закону. З іншого боку, мораль описує певні табу та загальнолюдські заборони, які реалізуються у більш широкому інформаційному сенсі, ніж кримінально-правові;

встановлено, що кримінально-правові норми, які охороняють суспільну мораль, отримали сучасну антропологічну інтерпретацію внаслідок людиноцентристської практики Європейського суду з прав людини із захисту прав жертв зловживань владою. Ці потреби в новій ідеології кримінально-правової охорони ґрунтуються на гуманістичних принципах розвитку інформаційного суспільства, необхідності підвищення ефективності засобів кримінально-правового захисту населення від злочинів проти суспільної моралі;

зроблено висновок, що режим реалізації кримінального права у сфері охорони суспільної моралі прямо пропорційний рівню як правової культури, так і загальної культури. Це питання набуває особливого змісту в умовах реформування сучасної правової системи України, яке спрямоване на адаптування кримінально-правових встановлень, що формувалися в інших соціальних передумовах, до сучасних соціальних умов. Дисфункції сталого розвитку суспільства у сфері забезпечення природних прав і свобод людини і громадянина є каталізаторами активації права на недоторканність приватного життя, свободу вираження та економічну активність, розпочинаючи від часткової легалізації жебрацтва до заняття проституцією. Якщо повнолітня особа, яка знаходиться у скрутному становищі, розміщує свої зображення на веб-сайті чи платформі для повнолітніх за платню – це лише вид мистецтва, який у випадку засудження має шанси бути оправданим, враховуючи право на недоторканність приватного життя (ст. 8 Конвенції), право на свободу вираження (ст. 10), право власності на продукти авторського права (ст. 1 Першого протоколу);

на основі вивчення положень сучасної кримінально-правової доктрини надано пропозиції щодо часткової декриміналізації ст.ст. 201–203 КК України;
вдосконалено:

визначення основних тенденції розвитку застосування антропологічної методології від соціобіологічного напрямку до сучасної теорії кримінально-правової політики. Показана можливість використання суб'єктних характеристик діяльності індивіда та толерантності її оцінки в якості основи криміналізації діянь проти суспільної моралі, призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування, декриміналізації та депеналізації. Не тільки суспільна небезпека, але й мережева дозволеність та підтримка

індивідуальних девіацій робить можливою визнання діяння суспільно-небезпечним чи навпаки суспільно-нейтральним, підсилює чи обмежує соціальну реакцію на нього;

зміст методик антропологічного дослідження у кримінальному праві. Методика антропологічного дослідження кримінально-правової норми Загальної частини Кримінального кодексу України базується на використанні знань про суб'єкта кримінальної відповідальності для притягнення та індивідуалізації відповідальності. Методика антропологічного дослідження кримінально-правової норми Особливої частини КК України пов'язана з вирішенням питання, наскільки диспозиція складу злочину та його санкція відповідає людиноцентристському підходу, офіційно вираженому в усталеному переліку основних прав та свобод людини та практиці Європейського суду з прав людини;

дістало подальшого розвитку:

твердження, що девальвація традиційних духовних основ у вигляді релігійних і моральних ідеалів, позитивної правосвідомості створює обстановку загостреної соціальної напруженості на всіх рівнях соціокультурних відносин у суспільстві, яка сприяє новій судовій практиці відносно злочинів проти моралі;

наукова позиція про те, що вдосконалення правових механізмів регулювання суспільних відносин, які виникають у духовній сфері, повинно стати пріоритетним напрямом державної політики (в тому числі й кримінальної політики) в галузі забезпечення моральності та духовної безпеки особистості, суспільства і держави. Здійснення такої політики припускає, зокрема, і вдосконалення існуючої системи і юридичних ознак складів відповідних злочинів, а також розробку нових складів злочинів (з урахуванням специфіки як кримінальної відповідальності, так і духовної сфери життя) і включення відповідних правових норм у чинний КК України;

твердження, що виключно моральні норми не можуть бути первинною основою формування кримінально-правових заборон, а лише частково доповнюють упорядковані системи кримінальної відповідальності за порушення правил управління соціумом;

дістало подальшого розвитку:

положення щодо взаємозв'язку системи кримінальних правопорушень проти суспільної моральності та злочинів проти моралі як цілого та частини;

положення щодо характеристик структури політики забезпечення безпеки відносин моральності як об'єкта кримінально-правової охорони, що включає в себе: 1) безпеку (збереженість) історико-культурної спадщини як сукупності найбільш значимих матеріальних носіїв духовності, що являє собою результат дії системи організаційних, юридичних та інших заходів, спрямованих на недопущення знищення, руйнування або пошкодження культурних цінностей,

їхнього незаконного обігу у вигляді протиправного переходу права власності; 2) безпеку моральних основ суспільства як систему захисту від руйнування національного менталітету українського народу у вигляді моральних основ нації, заснованих на них традицій і звичаїв, уявлень про справедливість, добро і рівність тощо; 3) релігійну безпеку особистості і суспільства як стан політико-правової захищеності та соціальної стабільності релігійних відносин, у тому числі свободи совісті і віросповідання, невтручання держави та будь-кого у справи церкви, неприпустимість поширення в Україні деструктивних культів, діяльності тоталітарних сект тощо.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні положення і висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані у:

науково-дослідницькій діяльності – для подальших наукових досліджень проблематики антропологічних основ кримінально-правової політики забезпечення безпеки суспільної моралі;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення кримінального законодавства у сфері кримінально-правової охорони суспільної моралі в Україні в антропологічному вимірі;

правозастосовній діяльності – для вдосконалення судової практики розгляду кримінальних справ;

навчальному процесі – при проведенні навчальних занять з кримінального права і зі спеціальних курсів за темами, присвяченими призначенням кримінального покарання та кваліфікації злочинів, а також при підвищенні кваліфікації та перепідготовці суддів.

Апробація результатів дослідження. Дисертація підготовлена на кафедрі кримінального права Національного університету «Одеська юридична академія», де проходило її обговорення і рецензування. Положення дисертації доповідалися і обговорювалися на наступних науково-практичних конференціях: Міжнародній науковій конференції професорсько-викладацького складу «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 17 травня 2012 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права» (м. Одеса, 11 жовтня 2012 р.); Науково-практичній конференції «Правове життя сучасної України» (м. Одеса, 16–17 травня 2013 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Про злочини та покарання: еволюція кримінально-правової доктрини» (м. Одеса, 13 черв. 2014 р.); Інтернет-конференції «Нормативні та прикладні засади удосконалення інституту призначення покарання та інших заходів кримінально-правового впливу» (м. Одеса, 27 грудня 2015 р.); Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції «Кримінально-правова політика України у дискурсі рішень Європейського суду з прав людини» (м. Одеса, 23 квітня 2016 р.); Міжнародній науково-практичній

конференції «Право як ефективний суспільний регулятор» (м. Львів, 14–15 лютого 2020 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку» (м. Харків, 6–7 березня 2020 р.).

Публікації. Основні положення і результати дисертації викладено в 11 наукових працях, серед яких 5 наукових статей опубліковано у фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, 2 статті – у зарубіжних періодичних виданнях, а також 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура та обсяг дисертації. Структура дисертації обумовлена метою та завданнями дослідження й складається зі вступу, 3 розділів, що містять 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел (217 найменувань) та додатків. Загальний обсяг дисертації складає 235 сторінок, з них основного змісту – 178 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, визначаються зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, мета, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, висвітлюються наукова новизна і практичне значення одержаних результатів, зазначається про апробацію результатів дослідження, публікації, структуру та обсяг дисертації.

Перший розділ «Теоретичні основи антропологічного дослідження суспільної моралі як об'єкта кримінально-правової охорони» складається з двох підрозділів, присвячених загальнометодологічним проблемам дисертаційного дослідження.

У **підрозділі 1.1. «Кримінальне право, суспільна мораль та моральність: стан методологічного осмислення»** зазначено, що питання кримінально-правової охорони суспільної моралі на кримінально-політичному рівні пов'язані з розглядом проблем визначення характеристик кримінально-правової охорони та проблем визначення суспільної моралі чи моральності як об'єкту такої охорони. При з'ясуванні співвідношення понять «мораль» і «моральність» в роботі зроблено висновок, що суспільна мораль – це категорія суспільного значення, а моральність – категорія індивідуального значення, що являє собою, насамперед, внутрішнє ставлення, визнання, міру реалізації норм моралі окремою людиною. Ознаки суспільної моралі є такі: це суспільні відносини; ці відносини формуються і розвиваються в суспільстві; ними забезпечується дотримання правил шанобливого ставлення одних людей до інших, сором'язливості, поваги до загальнолюдських цінностей, що утвердилися в суспільстві; недотримання моральних норм засуджується суспільством і веде до деградації особистості.

Суспільна мораль, точніше порядок охорони відносин захисту суспільної моралі, розглядається кримінальним правом як родовий об'єкт злочину. З точки зору антропологічного підходу мова повинна йти про моральність як елемент індивідуального розвитку та суспільну мораль як елемент правопорядку. Основою для визначення співвідношення суспільної моралі та суспільної моральності має бути законодавчо закріплена позиція. Визначивши, що суспільна мораль – цілісна система етичних норм, правил поведінки, що склалися у суспільстві, та закріпивши в рамках КК України об'єктом кримінально-правової охорони моральність, впливає, що законодавець виходив з того, що мораль – це суспільні відносини, які покликані реалізувати собою моральні норми та яким злочини проти моральності завдають шкоди. Мета кримінально-правової охорони суспільної моралі полягає у забезпеченні функціонування державної системи захисту моральних засад, наративів та цінностей, спрямованих на економічно, психологічно та соціально здоровий спосіб життя. Під моральною безпекою взагалі розуміється стан захищеності та стійкості основних джерел життєдіяльності та психічного і психіатричного самопочуття індивідів від суспільно небезпечних загроз.

Зазначено, що у такому випадку відбулася нормативна заміна терміну «мораль», що носить суспільний характер, терміном індивідуальної моральності як властивості індивіда. З цього боку було б більш коректним саме застосування терміну «суспільна мораль». Проте законодавець усталено застосовує інші терміни.

Підрозділ 1.2. «Методологія дослідження злочинів проти суспільної моралі: антропологічний підхід» присвячений розвитку гіпотези дослідження, пов'язаної з констатацією можливості використання суб'єктних характеристик діяльності індивіда в інформаційному суспільстві в якості основи криміналізації діянь проти суспільної моралі, призначення покарання, звільнення від покарання та його відбування, декриміналізації та депеналізації. Не тільки суспільна небезпека, але й мережева дозволеність та підтримка індивідуальних девіацій робить можливим визнання діяння суспільно-небезпечним або навпаки суспільно-нейтральним, підсилює чи обмежує соціальну реакцію на нього.

Методологія антропологічного дослідження кримінально-правової норми Загальної частини КК України базується на використанні знань про суб'єкта кримінальної відповідальності для притягнення та індивідуалізації відповідальності. Методологія антропологічного дослідження кримінально-правової норми Особливої частини КК України пов'язана з вирішенням питання, наскільки диспозиція складу злочину та його санкція відповідає людиноцентристському підходу, офіційно вираженому в усталеному переліку основних прав та свобод людини та практиці Європейського суду з прав людини. Мається на увазі комплекс норм, спрямованих на нейтралізацію

негативного впливу мережеских факторів у інформаційному суспільстві, охорону традиційних цінностей від проявів пропаганди культу насильства та жорстокості, порнографії, хейтерства та булінгу, расової та національної ворожнечі, актів дискримінації, який формує сукупність злочинів проти моралі.

Другий розділ «Злочин, покарання та суспільна мораль: правовий та антропологічний вимір» складається з трьох підрозділів, присвячених особливостям кримінальної політики протидії злочинам проти суспільної моралі та моральності у кримінально-правовій доктрині та законодавстві України.

Підрозділ 2.1. «Ідентифікація злочину та покарання в системі антропологічних координат» присвячений аналізу системи політико-правових заходів, спрямованих на зменшення рівня та динаміки розвитку кримінальних правопорушень усіма політичними, економічними заходами і правовими засобами (покарання, інші кримінально-правові заходи, заходи поводження з правопорушниками) з огляду на основні характеристики розвитку суспільства та моральних цінностей у ньому. Зазначено, що суспільна мораль є комплексним регулятором у системі сучасного соціального контролю, що забезпечує взаємні обов'язки держави, суспільства та особистості з приводу їх нормального функціонування. Поряд з цим право на повстання, право на девіацію, право на особисті відхилення від публічних стереотипів не завжди підтримуються пануючою у суспільстві системою норм. Встановлено, що у злочинах проти суспільної моральності визначення суспільної небезпеки носить соціально-політичний характер, з урахуванням маючої детермінаційну значущість суб'єктної складової. Межі втручання держави в особисте життя, особливості відповідальності за девіантну поведінку, гарантії прав, свобод, обов'язків, безпеки особистості, соціуму та держави визначаються завдяки пануючим в суспільстві моральним цінностям та політичним настановам.

Підрозділ 2.2. «Гене́за злочинів проти суспільної моралі та моральності на теренах України» присвячений розвитку наукових доробок позиції, згідно з якою впродовж всіх історичних етапів розвитку української державності злочинам проти суспільної моралі та моральності завжди приділялося чільне місце в загальній системі кримінального законодавства. Ці злочини були частиною більшості кримінальних законів чи інших тогочасних пам'яток права, які регулювали питання кримінальної відповідальності за посягання на суспільну мораль та моральність. Основна тенденція була пов'язана з мінливим процесом динаміки права від абсолютизації колективного суб'єкту до визначення значущості позицій окремих потерпілих. Розглянута на прикладі генези злочинів проти суспільної моралі ідеологія взаємної відповідальності громадянина і держави реалізується тоді і остільки, коли і оскільки держава не

просто захищає громадян системою правових приписів-регуляторів, але і несе відповідальність, якщо хто-небудь такі приписи порушив.

У **підрозділ 2.3. «Напрями кримінально-правового впливу на правопорушення проти суспільної моралі»** зазначено, що під кримінально-правовою охороною моралі в антропологічному сенсі розуміються заходи із забезпечення безпеки існуючих суспільних відносин та інтересів і утримання громадян від злочинних посягань шляхом визначення в кримінальному законі шкідливих для особи, суспільства та держави правопорушень і встановлення за їх вчинення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового впливу. У КК України злочини проти моральності поділяються на такі: злочини, що посягають на основні моральні принципи у сфері духовного й культурного життя суспільства (статті 297–300); злочини, що посягають на відносини у сфері сексуальних стосунків (статті 301–303); злочини, що посягають на суспільні відносини, які забезпечують принцип вільного розвитку особистості й умови нормального розвитку та виховання неповнолітніх (ч. 2 ст. 299, ч. 2 і ч. 3 ст. 300, ч. 2 і ч. 3 ст. 301, ч. 3 ст. 302, ч. 3 і ч. 4 ст. 303, ст. 304). Поряд з цим стосовно злочинів проти моралі потрібно внесення певних змін до КК України. Так, якщо повнолітня особа, яка знаходиться у скрутному становищі, розміщує свої зображення еротичного характеру на веб-сайті чи платформі для повнолітніх за платню – це лише вид мистецтва, який у випадку засудження має шанси бути оправданим, враховуючи право на недоторканність приватного життя (ст. 8 Конвенції), право на свободу вираження (ст. 10), право власності на продукти авторського права (ст. 1 Першого протоколу). Платний контент є основою діяльності значної кількості веб-сайтів та не може слугувати підставою для відповідальності, окрім випадків порнографії, сексуальної експлуатації та розбещення неповнолітніх.

Третій розділ «Шляхи оптимізації чинного кримінального законодавства України у протидії злочинам проти суспільної моралі» присвячений шляхам оптимізації кримінально-правової охорони суспільної моралі та складається з двох підрозділів.

Підрозділ 3.1. «Антропологічний аналіз законопроектної роботи при формуванні нового кримінального законодавства України» присвячений аналізу доктринальних положень розвитку охорони злочинів проти суспільної моралі як навмисних суспільно-небезпечних посягань на моральні основи життя суспільства, взяті під охорону законом про кримінальну відповідальність. Основні завдання антропологічного аналізу законопроектної діяльності пов'язані з: отриманням емпіричних даних про правові умови життя діяльності людини і організацій, що можуть вплинути на сутність регуляції проблеми. У галузі криміналізації/декриміналізації злочинів проти суспільної моралі до питань антропологічного аналізу норми Особливої частини КК України має бути віднесено вирішення питань щодо відповідності диспозиції та санкції

норми правилам адекватності меж втручання та пропорційності покарання й інших правових заходів з точки зору Європейської конвенції з захисту прав людини та практики ЄСПЛ; сенсом та можливістю руйнації міжособистісних відносин в результаті застосування норм права щодо захисту суспільної моралі. Наприклад, як впливає свобода інформації в мережі Інтернет на віртуалізацію відносин з приводу надання сексуальних послуг за плату; чи сприяє нормативний текст самоідентифікації особистості; які почуття, емоції і оцінки може викликати такий текст права; чи сприяє заборона проституції самореалізації людини, її активності та свободам, чи можливо, така заборона не потрібна.

У підрозділі 3.2. «Шляхи удосконалення законодавства про кримінальні правопорушення у сфері охорони суспільної моралі та практики його реалізації» звернута увага на доцільність часткової декриміналізації ст.ст. 301, 302, 303 КК України в контексті зосередження відповідальності лише на діяннях, спрямованих проти неповнолітніх, пов'язаних із втягненням у діяння порнографічного характеру; уточнення питань щодо можливості корекції норми за незаконне проведення пошукових робіт на об'єктах археологічної спадщини шляхом формулювання норми як «незаконного поведіння з об'єктами культурної спадщини» (К.В. Гуляков), відповідальність за контрабанду культурних цінностей; неповернення на територію України культурних цінностей; незаконні дії з пошуку, придбання і збуту рухомих об'єктів культурної спадщини; умисне знищення, пошкодження або приховування культурної цінності чи іншого об'єкта культурної спадщини тощо.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** викладаються найбільш важливі теоретичні положення дисертаційного дослідження, формулюються пропозиції про вдосконалення чинного кримінального законодавства України.

1. Мета кримінально-правової охорони суспільної моралі полягає у забезпеченні функціонування державної системи захисту моральних засад, наративів та цінностей, спрямованих на економічно, психологічно та соціально здоровий спосіб життя. Дослідження кримінально-правової охорони суспільної моралі є складним процесом щодо вивчення соціальних передумов криміналізації діянь, які посягають на безпеку моральних відносин, особливостей формування сучасної концепції кримінально-правової охорони суспільної моралі та перспектив удосконалення норм законодавства про кримінальні правопорушення відповідно до сучасної методології загальнотеоретичної юриспруденції. Окремо розглядаються питання звільнення від відповідальності та застосування інших засобів кримінально-правового впливу відносно правопорушників.

2. Суспільна мораль, точніше порядок охорони відносин захисту суспільної моралі, розглядається кримінальним правом як родовий об'єкт злочину. З точки зору антропологічного підходу мова повинна йти про моральність як елемент індивідуального розвитку та суспільну мораль як елемент правопорядку. У цьому полягає сучасний антропологічний підхід.

3. Антропологічний вимір злочинів проти суспільної моралі вимагає від сучасних дослідників зосередження не тільки на проблематиці догматичного аналізу норми (суто кримінально-правовий підхід) чи аксіологічної оцінки існування та буття норми (кримінологічний або соціологічний підхід), але й інтегративного динамічного аналізу сутності та буття норми відносно різних учасників кримінальних правовідносин. Структура політики забезпечення безпеки відносин суспільної моралі та моральності як об'єкта кримінально-правової охорони включає в себе: 1) безпеку (збереженість) історико-культурної спадщини як сукупності найбільш значимих матеріальних носіїв духовності, що являє собою результат дії системи організаційних, юридичних та інших заходів, спрямованих на недопущення знищення, руйнування або пошкодження культурних цінностей, їхнього незаконного обігу у вигляді протиправного переходу права власності; 2) безпеку моральних основ суспільства як систему захисту від руйнування національного менталітету українського народу у вигляді моральних основ нації, заснованих на них традицій і звичаїв, уявлень про справедливість, добро і рівність тощо; 3) релігійну безпеку особистості і суспільства як стан політико-правової захищеності та соціальної стабільності релігійних відносин, у тому числі свободи совісті і віросповідання, невтручання держави та будь-кого у справи церкви, неприпустимість поширення в Україні деструктивних культів, діяльності тоталітарних сект тощо.

4. Каральні заходи за вчинення злочинів проти суспільної моралі протягом всієї історії розвитку людства, як правило, носили вибіркового характер. Матеріальна ознака злочину (небезпека для держави та суспільства) детермінується значущістю аморальних практик для особистості (соціальної групи) чи нейтралізується толерантністю до порушення цих норм у референтній групі (субкультурі), чи у соціумі в цілому. Але якщо кримінально-правова норма не обумовлена суспільними потребами і внутрішньою необхідністю, то це призводить до конфлікту між суспільною свідомістю (або установками окремих індивідів) і кримінально-правовими заборонами, масовій аномії, самосудам, правовому нігілізму, неефективності кримінально-правової заборони.

5. Межі втручання держави в особисте життя, особливості відповідальності за девіантну поведінку, гарантії прав, свобод, обов'язків, безпеки особистості, соціуму та держави визначаються завдяки пануючим

у суспільстві моральним цінностям. Отже, консервативний підхід до оцінки суспільної небезпеки таких злочинів, як втягнення в азартні ігри, розповсюдження окремих матеріалів, що пропагують порнографію, не завжди відповідає моральним очікуванням суспільства.

6. У зв'язку з цим пропонується ст.ст. 301–303 КК України викласти у такій редакції:

«Стаття 301. Незаконне поводження з предметами порнографічного характеру

1. Збут неповнолітнім чи розповсюдження серед них творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру, караються ...

2. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені щодо творів, зображень або інших предметів порнографічного характеру, що містять дитячу порнографію, караються ...

3. Примушування неповнолітніх до участі у створенні творів, зображень або кіно-та відеопродукції, комп'ютерних програм порнографічного характеру – караються ...»;

«Стаття 302. Створення або утримання місць розпусти і звідництво

1. Створення або утримання місць розпусти неповнолітніх, а також звідництво для розпусти неповнолітніх – караються ...

2. Дії, передбачені частиною першою цієї статті, вчинені із залученням малолітньої особи, – караються ...»;

«Стаття 303. Сутенерство або втягнення дитини в заняття проституцією

1. Втягнення неповнолітньої особи в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану цієї особи, або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, або сутенерство – караються ...

2. Дії, передбачені частиною першою, другою або третьою цієї статті, вчинені щодо малолітнього, або якщо вони спричинили тяжкі наслідки, – караються ...

Примітка. 1. Під сутенерством у цій статті слід розуміти дії особи із забезпечення заняття проституцією іншою особою. 2. Відповідальність за втягнення малолітнього або неповнолітнього в заняття проституцією чи примушування їх до заняття проституцією за цією статтею має наставати незалежно від того, чи вчинені такі дії з використанням обману, шантажу, уразливого стану зазначених осіб або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, використанням службового становища, або особою, від якої потерпілий був у матеріальній або іншій залежності».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

1. Бойченко В.П. Моральне і злочинне в кримінальному праві *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Юриспруденція. 2017. Вип. 26. С. 92–95.
2. Бойченко В.П. Недоліки кримінальної політики та антропологічний вимір у протидії злочинам проти моральності *Прикарпатський юридичний вісник*. 2017. Вип. 1. С. 153–157.
3. Бойченко В.П. Антропологічний аналіз злочинів проти моральності: концептуальні основи. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Том. Випуск 2. С. 93–96.
4. Бойченко В.П. Захист суспільної моралі засобами кримінального права. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. Випуск 3. С. 165–168.
5. Бойченко В.П. Концептуальні основи кримінально-правової протидії злочинам проти моральності. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2019. № 1. Том 3. С. 57–62.
6. Boychenko V.P. Anthropological development and public morals: problems of criminal policy. *SWorldJournal*. 2020. № 6. P.109–115.
7. Boychenko V. P. Social development and public morals: problems of criminalization. *KELM Knowledge, Education, Law, Management*. 2020. № 6(34). P. 125–130.
8. Бойченко В. Уголовно-правовые взгляды Гегеля в свете антропологического подхода *Правове життя сучасної України*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (16–17 травня 2013 р.). Т. 2. Одеса: Юрид. літ-ра, 2013. С. 316–318.
9. Бойченко В.П. Уголовно-правовая антропология, позитивизм Беккария и диалектика Гегеля *Про злочини та покарання: еволюція кримінально-правової доктрини*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 250-річчю трактату Чезаре Беккарія (м. Одеса, 13 черв. 2014 р.). Одеса: Юрид. л-ра, 2014. С. 344–346.
10. Бойченко В.П. Щодо проекту Дорожньої карти протидії злочинам проти моралі. *Право як ефективний суспільний регулятор*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 14–15 лютого 2020 р.). Львів: Західноукраїнська організація «Центр правничих ініціатив», 2020. С. 29–33.
11. Бойченко В.П. Архітектоніка злочинів проти моралі у сучасній доктрині. *Правове забезпечення політики держави на сучасному етапі її розвитку*: міжнародна науково-практична конференція (м. Харків, 6–7 березня 2020 р.). Харків: Східноукраїнська наукова юридична організація, 2020. С. 101–104.

АНОТАЦІЯ

Бойченко В.П. Кримінально-правова охорона суспільної моралі в Україні: антропологічний вимір.— Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право.— Національний університет «Одеська юридична академія», Одеса, 2021.

Дисертація є першим у вітчизняній науці кримінального права спеціальним комплексним дослідженням антропологічних основ кримінально-правової політики забезпечення безпеки суспільної моралі в сучасній юридичній доктрині та кримінальному законодавстві України. На підставі цього розроблено основні перспективи кримінально-правової охорони суспільної моралі в Україні в умовах транзиції до нового законодавства з урахуванням новітніх змін, пов'язаних із охороною прав дітей.

Під кримінально-правовою охороною розуміють заходи по забезпеченню безпеки існуючих суспільних відносин та інтересів та утримання громадян від злочинних посягань шляхом визначення в кримінальному законі шкідливих для особи, суспільства та держави правопорушень та встановлення за їх вчинення кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового впливу.

Основною гіпотезою дослідження є констатація можливості використання суб'єктних характеристик діяльності індивіда та толерантності її оцінки у інформаційному суспільстві в якості основи криміналізації діянь проти суспільної моралі. Не тільки суспільна небезпека, але й мережева дозволеність та підтримка індивідуальних девіацій робить можливою визнання діяння суспільно-небезпечним. Отже, матеріальна ознака злочину (небезпека для держави та суспільства) детермінується значущістю недозволених практик для особистості (соціальної групи) та підкріплюється толерантністю до порушення даних норм у референтній групі (субкультурі), чи у соціумі у цілому.

В роботі підтримується наукова позиція стосовно того, що удосконалення правових механізмів регулювання суспільних відносин, що виникають у духовній сфері, повинно стати пріоритетним напрямком державної політики (у тому числі і кримінальної політики) в галузі забезпечення моральної і духовної безпеки особистості, суспільства і держави. Здійснення такої політики припускає, зокрема, і вдосконалення існуючої системи і юридичних ознак складів відповідних злочинів, а також розробку нових складів злочинів (з урахуванням специфіки як кримінальної відповідальності, так і духовної сфери життя) і включення відповідних правових норм у чинний КК України.

Для досягнення цього в роботі здійснено теоретико-методологічний аналіз наукових досліджень стану використання сучасного антропологічного

підходу до кримінально-правових явищ; удосконалено методологію антропологічного дослідження кримінальних правопорушень; визначено методологічні засади дослідження антропологічних алгоритмів і технологій формалізації кримінального права; ідентифіковано природу кримінальних правопорушень проти суспільної моралі та моральності, у яких суспільна мораль є основним безпосереднім або додатковим безпосереднім об'єктом посягання; визначено особливості антропологічних характеристик генези криміналізації діянь проти суспільної моралі та моральності та напрямки її охорони; охарактеризовано злочини та покарання, кримінальні правопорушення проти суспільної моралі як особливу сферу використання антропологічної методології права; розкрито зміст, природу і призначення сучасної кримінально-правової політики в аспекті антропологічного розуміння та моделювання правопорушень проти суспільної моралі; окреслено основні перспективи вдосконалення кримінального законодавства у сфері, що вивчається.

Ключові слова: суспільна мораль, кримінально-правова охорона, кримінальна політика, злочини проти суспільної моралі та моральності, кримінальна антропологія, антропологічний метод, суспільна небезпека діяння та правопорушника.

АННОТАЦИЯ

Бойченко В.П. Уголовно-правовая охрана общественной морали в Украине: антропологическое измерение. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.08 – уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия», Одесса, 2021.

Диссертация является первым в отечественной науке уголовного права специальным комплексным исследованием антропологических основ уголовно-правовой политики обеспечения безопасности общественной нравственности в современной юридической доктрине и уголовном законодательстве Украины. На основании этого разработаны основные перспективы уголовно-правовой охраны общественной морали в Украине в условиях транзитии к новому законодательству с учетом новейших изменений, связанных с охраной прав детей.

Под уголовно-правовой охраной понимают меры по обеспечению безопасности существующих общественных отношений и интересов и содержания граждан от преступных посягательств путем определения в уголовном законе вредных для личности, общества и государства правонарушений и установления за их совершение уголовных наказаний и иных мер уголовно-правового воздействия.

Основной гипотезой исследования является констатация возможности использования субъектных характеристик деятельности индивида и толерантности, ее оценки в информационном обществе в качестве основы криминализации деяний против общественной морали. Не только общественная опасность, но и сетевая дозволенность и поддержка индивидуальных девиаций делает возможной признание деяния общественно опасным. Итак, материальный признак преступления (опасность для государства и общества) детерминируется значимостью запрещенных практик для личности (социальной группы) и подкрепляется толерантностью к нарушению данных норм в референтной группе (субкультуре) или в социуме в целом.

В работе поддерживается научная позиция о том, что совершенствование механизмов регулирования общественных отношений, возникающих в духовной сфере, должно стать приоритетным направлением государственной политики (в том числе и уголовной политики) в области обеспечения моральной и духовной безопасности личности, общества и государства. Осуществление такой политики предполагает, в частности, и совершенствование существующей системы и юридических признаков составов соответствующих преступлений, а также разработку новых составов преступлений (с учетом специфики как уголовной ответственности, так и духовной сферы жизни) и включение соответствующих правовых норм в действующий УК Украины.

Для достижения этого в работе осуществлен теоретико-методологический анализ научных исследований состояния использования современного антропологического подхода к уголовно-правовым явлениям; усовершенствована методология антропологического исследования уголовных правонарушений; определены методологические основы исследования антропологических алгоритмов и технологий формализации уголовного права; идентифицировано природу уголовных преступлений против общественной морали и нравственности, в которых общественная мораль является основным непосредственным или дополнительным непосредственным объектом посягательства; определены особенности антропологических характеристик генезиса криминализации деяний против общественной морали и нравственности и направления ее охраны; охарактеризованы преступления и наказания, уголовные правонарушения против общественной морали как особый объект антропологической методологии права; раскрыто содержание, природа и назначение современной уголовно-правовой политики в аспекте антропологического понимания и моделирования правонарушений против общественной морали; обозначены основные перспективы совершенствования уголовного законодательства в сфере изучаемого языка.

Ключевые слова: общественная мораль, уголовно-правовая охрана, уголовная политика, преступления против общественной морали и нравственности, уголовная антропология, антропологический метод, общественная опасность деяния и правонарушителя.

SUMMARY

Boychenko V. P. Criminal and legal protection of public morals in Ukraine: anthropological dimension.– Manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Law in specialty 12.00.08 – Criminal Law and Criminology; Criminal Enforcement Law.– National University "Odessa Law Academy", Odessa, 2021.

The dissertation is the first special comprehensive study of the anthropological foundations of criminal law policy to ensure the security of morals in modern legal doctrine and criminal law of Ukraine in the domestic criminal law. Based on the concept of criminal law protection of public morals in Ukraine in the transition to the new legislation was developed.

The study of criminal law protection of public morals as a socially and historically determined phenomenon of anthropogenesis is a complex process to study the social preconditions for criminalization of such crimes, features of the modern concept of criminal law protection and prospects for improving the relevant norms. Morals in the criminal law sense is a social relationship that is formed and developed in society, to ensure respect for some people to others, shyness, respect for universal values established in society, non-compliance with which a person leads to public condemnation and affects the level of cultural and spiritual development of her as a person.

Under criminal law protection are measures to ensure the security of existing social relations and interests and deter citizens from criminal encroachments by defining in criminal law harmful to the individual, society and the state offenses and establishing criminal penalties and other measures of criminal law influence.

The paper supports the scientific position that the improvement of mechanisms for regulating public relations arising in the spiritual sphere should become a priority of public policy (including criminal policy) in the field of moral and spiritual security of the individual, society and the state. The implementation of such a policy involves, in particular, improving the existing system and legal features of the crimes, as well as the development of new crimes (taking into account the specifics of both criminal responsibility and spiritual life) and the inclusion of relevant legal norms in the current Criminal Code of Ukraine. Thus, the policy in the field of combating this type of crime is a system of political and legal measures aimed at reducing the level and dynamics of criminal offenses by all political, economic measures and legal means (punishment, other criminal measures, measures to treat offenders), taking into account on the main characteristics of the development of society and moral values in it. Criminal protection of public morals and individual morality is an important element in the development of the modern rule of law. Moral prohibitions on negative actions condemned by society are primary in determining what is punishable, but the logic of social development shows a certain inconsistency of modern criminal laws. The state must punish the duty for the sake

of social peace, but this duty is leveled by a whole bunch of restrictions and balances of executive and legislative power. the criminal law norm is not conditioned by social needs and internal necessity, which leads to a conflict between the public consciousness (or the attitudes of individuals) and criminal law prohibitions, leads to mass anomie, genocide, legal nihilism.

The anthropological dimension of crimes against public morals requires modern researchers to focus not only on the issue of dogmatic analysis of the norm (purely criminal law approach) or axiological assessment of the existence and existence of the norm (criminological or sociological approach), but also integrative dynamic analysis of the essence and existence concerning various participants of criminal legal relations. The structure of the policy of ensuring the security of relations of public morals and morality as an object of criminal law protection includes: 1) security (preservation) of historical and cultural heritage as a set of the most important material carriers of spirituality, which is the result of organizational, legal and other measures aimed at preventing the destruction, destruction or damage of cultural property, their illegal circulation in the form of illegal transfer of ownership; 2) security of the moral foundations of society as a system of protection against the destruction of the national mentality of the Ukrainian people in the form of the moral foundations of the nation, traditions and customs based on them, ideas of justice, goodness and equality, etc.; 3) religious security of the individual and society as a state of political and legal protection and social stability of religious relations, including freedom of conscience and religion, non-interference of the state and anyone in church affairs, inadmissibility of spreading destructive cults in Ukraine, totalitarian sects, etc.

To determine this, the work carried out a theoretical and methodological analysis of scientific research on the state of use of a modern anthropological approach to criminal law phenomena. The methodology of anthropological research of criminal offenses has been improved; the methodological foundations of the study of anthropological algorithms and technologies for the formalization of criminal law have been determined. The nature of criminal offenses against public morals and morality in which public morals is the main direct or additional direct object of encroachment were identified. The features of the anthropological characteristics of the genesis of the criminalization of acts against public morality and morality and the direction of its protection have been determined. Crimes and punishments, criminal offenses against public morals through the prism of anthropological methodology of law have been identified. The content, nature and purpose of modern criminal law policy in the aspect of anthropological understanding and counteraction to offenses against public morality and the main prospects for improving the criminal legislation in the field of the studied phenomenon were outlined.

Key words: public morality, criminal law protection, criminal policy, crimes against public morals and morality, criminal anthropology, anthropological method, social danger of the act and the offender.

Підписано до друку 25.03.2021 р. Формат 60х90/16.
Ум.-друк. арк. 0,9. Тираж 100 прим. Зам. № 2104-21.

Видано і віддруковано в ПП «Фенікс»
(Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1044 від 17.09.02).
Україна, м. Одеса, 65009, вул. Зоопаркова, 25.
Тел. +38 050 7775901 +38 048 7959160
e-mail: fenix-izd@ukr.net
www.feniksbooks.com